

Mustikkakesä 2023 osin haasteellinen

18.8.2023

Lämmin toukokuu käynnisti Etelä-Pohjanmaalla mustikan kukinnan. Suotuisat lämmöt ja sateet edistivät osaltaan kasvustoja. Mustikan kukintoja oli toukokuussa ilahduttavan runsaasti.

Paikalliset hallat olivat kuitenkin haitaksi kehittyvälle mustikkasadolle. Ilmatieteen laitoksen Pelmaan mittausasemalla Seinäjoen Ylistarossa havaittiin helatorstain tienoilla noin 2,5 miinusasteen maanpintaminimit, vaikka ilmassa ei tuolloin havaittukaan miinusasteita.

Mustikan kannalta pitkiä sateettomia kausia ei olisi saanut sattua alkukesän mittaan. Niitä kuitenkin oli, ja kuivuus vei osan mustikkasadosta Etelä-Pohjanmaalla. Lopulta Luonnonvarakeskuskaan ei ennustanut erityisen hyvää mustikkavuotta. Mustikoita on kuitenkin saanut poimia kangasmetsien varjoisilta ja kosteilta pohjoisrinteiltä sekä soiden ja kankaiden kosteista rajapinnoista. Eteläpohjalaiset kosteat suot olivat mustikalle eduksi.

Mustikkasatoihin vaikuttavat monet tekijät

Vuoden eivät ole veljeksiä eivätkä kesäsäät. Kuivuus ja hallat siis laskevat mustikan satomääriä. Myös pölyttäjien määrät vaikuttavat eri kasvien satotasoihin. Jos kukinta-ajalle osuu kylmä jakso, se voi vähentää pölyttäjien lentämistä ja alentaa satomääriä. Hyönteiskannoissa on vuosittain myös suuria määrällisiä vaihteluita. Mustikan kukka houkuttelee monenlaisia hyönteisiä, mutta tärkeimpänä pölyttäjähyönteisenä pidetään kontukimalaista. Suomessa onkin tavattu yhteensä 38 eri kimalaislajia.

Poimijamäärä vaikuttaa kauppaan tuleviin marjamääriin

Ruokaviraston mukaan ulkolaiset ovat viime vuosina poimineet 80 – 90 % metsämarjoistamme. Elokuun puolivälin tienoilla Maaseudun Tulevaisuus -lehti kuitenkin kertoi Thaimaasta tulevan noin 2 000 poimijaa perinteisen 4 000 poimijan sijaan. Lisäksi marjanpoimijoiden työoloista on keskusteltu.

Metsämarjoista on kerätty vuosittain arviolta vain 5 – 10 prosenttia talteen. Vuonna 2002 mustikkaa tuli kauppaan 9,4 miljoonaa kiloa, ja sadon arvo oli 12,7 miljoonaa euroa. Ulkolaiset poimivat metsämarjoista 92 %. Alkuvuonna 2024 Ruokaviraston teettämä MARSI-tutkimus kertoo, miltä metsämarjavuosi 2023 näyttää.

Kesällä 2023 mustikoita sai hyvin kerättyä valoisista harvennusmänniköistä kankaiden ja soiden rajapinnassa. (Kuva: Risto Lauhanen).

Myös muunlainen luonnossa liikkuminen

kannattaa

Nyt kun mustikkavuosi ei tarjoa tänä vuonna aivan parastaan, voi luonnossa nauttia myös muunlaisista asioista. Inspiraatiota luonnossa liikkumiseen tarjoavat monenlaiset avointa dataa hyödyntävät tietokannat. Esimerkiksi Lipas-liikuntapaikkatietokanta on valtakunnallinen palvelu, jota ylläpitää Jyväskylän yliopisto yhdessä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa. Kyseisestä tietokannasta voi hakea eri hakusanojen avulla esimerkiksi oman kunnan alueella sijaitsevia laavuja, luontotorneja, retkeilyalueita tai kansallispuistoja.

Retkikartta.fi-palvelussa voi puolestaan tutustua valtion maiden ja vesien tarjontaan, kuten retkeily- ja luonnonsuojelualueisiin sekä metsästys- ja kalastuskohteisiin. Kyseinen sivusto on ollut käytössä jo vuodesta 2007 alkaen. Esimerkiksi Etelä-Pohjanmaan maakunnan alueella retkeilymahdollisuuksia tarjoavat Kauhanevan-Pohjankankaan sekä Lauhanvuoren kansallispuistot sekä Oravasaaren ja Penkkivuoren ulkoilualueet. Palvelun avulla erilaisia kohteita maakunnassa voi löytää lähes 800, joten mielenkiintoista nähtävää löytynee varmasti kaikille.

Risto Lauhanen ja Seliina Päällysaho
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

MMT Risto Lauhanen on mm. luonnontuotealan asiantuntija SeAMKissa, vapaa-ajan marjastaja sekä metsien monikäytön vs. yliassistentti Joensuun yliopistossa 1990. FT Seliina Päällysaho työskentelee SeAMKissa tutkimuspäällikkönä ja on mm. avoimen TKI:n asiantuntija.